

Информационен пакет

с примерни текстове и въпроси към тях
от Международното изследване на уменията за
четене на учениците от 4. клас

PIRLS

2015

PIRLS 2011 Assessment. Copyright © 2013 International Association for the Evaluation of Educational Achievement (IEA). Publisher: TIMSS & PIRLS International Study Center, Lynch School of Education, Boston College.

Всички материали са със запазени авторски права и могат да бъдат използвани само за образователни и нетърговски цели. Публикуването или препечатването им е възможно само след получаване на писмено разрешение от авторите.

СЪДЪРЖАНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ	2

ПРИМЕРНИ ТЕКСТОВЕ И ВЪПРОСИ ЗА ЧЕТЕНЕ С РАЗБИРАНЕ

ВРАЖЕСКИ СЛАДКИШ	4

ЛЕТИ, ОРЕЛ, ЛЕТИ	25

ПРИМЕРНИ ТЕКСТОВЕ И ВЪПРОСИ ЗА ИЗВЛИЧАНЕ И ИЗПОЛЗВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ

ЗАГАДКАТА НА ГИГАНТСКИЯ ЗЪБ	42

ИЗЛЕТЪТ	64

Въведение

Международното изследване на уменията за четене PIRLS измерва способностите на учениците от 4. клас да разбират съдържанието на различни текстове като използват набор от мисловни процеси. То се фокусира върху две от основните цели при четенето на учениците в и извън училище:

- *Четене с разбиране*
- *Извличане и използване на информация*

Тези цели определят избора на текстовете, които са включени в изследването, като всеки има характеристиките на типичен текст за четене за една от двете цели. За всяка цел има определени четири различни когнитивни процеса:

- *Търсене и извличане на определена информация*
- *Извеждане на преки заключения*
- *Интерпретиране и обобщаване на идеи и информация*
- *Анализ и оценка на съдържанието, езика и структурата на текста*

Всеки въпрос за разбиране е изготвен да извлича и оценява един от тези мисловни процеси.

В PIRLS всеки ученик работи върху една тестова книжка, съдържаща два блока. Времето, предвидено за работа върху всеки блок е 40 минути и включва прочитане на текста и отговаряне на въпросите след него. Използват се два различни формата за въпросите – с избираем отговор (с четири възможности за отговор, от които само един е правилен) и със свободен отговор. Отговорите на въпросите със свободен отговор се оценяват от обучени оценители, които използват специално разработени критерии за оценяване, според които за всеки отговор се дава определен код.

Общи указания за оценяване

Целта на ръководството за оценяване на въпросите със свободен отговор е да даде насоките и критериите, необходими на оценителите да кодират надеждно и валидно отговорите на учениците. Всеки въпрос може да носи максимум 1, 2 или 3 точки, като това е отбелязано в полето за отговор под въпроса. В зависимост от нивото на разбиране или от обхвата на информацията от текста, необходима за правилното отговаряне на въпроса, отговорът на ученика може да бъде кодиран с 1, 2 или 3 точки.

Критериите за оценяване, изготвени за всеки въпрос със свободен отговор, описват специфичните аспекти на отговорите като ги причисляват към определено ниво на разбиране. Те ясно определят рамките между отделните нива на разбиране и се опитват да обхванат всички възможни отговори на учениците, като целят:

- *Да бъдат максимално конкретни, за да може отговорите на учениците да са сравними сред всички участващи страни*
- *Да се предложат достатъчно и подходящи примери, които включват ученически отговори за всяко ниво на разбиране.*

Всички въпроси изискват поставянето на код 0 при неправилно разбиране на аспектите от текста, които въпросът измерва. Отговорите получили код 0 показват неразбиране на текста или въпроса или включват информация, която е твърде обща, неправилна или недостатъчна, за да се даде по-висок код.

ВРАЖЕСКИ СЛАДКИШ

ТЕКСТ ЗА ЧЕТЕНЕ С РАЗБИРАНЕ

Вражески сладкиш

от Дерек Мансън

илюстрации Тара Калахън Кинг

Лятото бе прекрасно, докато Джереми Рос не се премести точно до моя най-добър приятел Стенли. Не харесвах Джереми. Организира парти, а аз дори не бях поканен. Но най-добрият ми приятел Стенли беше сред поканените.

Никога преди не бях имал враг, докато Джереми не се премести в квартала. Татко ми каза, че когато бил на моята възраст, той също имал врагове. Но знаел начин да се отърве от тях.

Татко измъкна овехтял лист хартия от една готварска книга.

– Вражески сладкиш – рече доволно той.

Може би се чудите какво точно има във Вражеския сладкиш. По думите на татко рецептата била толкова тайна, че дори на мен не можел да каже. Умолявах го да ми каже нещичко – каквото и да е.

– Ще ти кажа следното, Том – рече ми той. – Вражеският сладкиш е най-бързият известен начин да се отървеш от враговете си.

Това ме накара да се замисля. Какви ли отвратителни неща трябваше да сложа във Вражеския сладкиш? Занесох на татко земни червеи и камъни, но той ми ги върна.

Излязох навън да играя. През цялото време чувах шумовете, които татко вдигаше в кухнята. В крайна сметка лятото можеше и да бъде прекрасно.

Опитах се да си представя колко ли ужасно щеше да мирише Вражеският сладкиш. Но до мен достигна доста приятен мирис. Щом разбрах, че идваше от нашата кухня се озадачих.

Влязох вътре да попитам татко какво се беше объркало. Вражеският сладкиш не би трябвало да мирише хубаво. Но татко беше хитър.

– Ако мирише лошо, врагът ти никога няма да го изяде – каза ми той. Виждаше се, че вече е приготвял този сладкиш.

Таймерът на фурната иззвъня. Татко си сложи кухненските ръкавици и извади сладкиша. Изглеждаше доста апетитен! Започвах да разбирам.

Но все пак не бях сигурен как действаше този Вражески сладкиш. Какво точно правеше с враговете? Може би от него косата им окапваше или пък дъхът им започваше да мирише. Попитах татко, но без резултат.

Докато сладкишът се охлаждаше, татко ме инструктира какво да правя.

– За да се получи – прошепна ми той, – трябва да прекараш един ден с врага си. Дори още по-лошо – трябва да бъдеш мил с него. Не е лесно. Но само така Вражеският сладкиш ще подейства. Сигурен ли си, че искаш да го направиш?

Разбира се, че бях сигурен.

Просто трябваше да прекарам един ден с Джереми и после той щеше да изчезне от живота ми. Отидох с колелото до къщата му и почуках на вратата.

Когато отвори, Джереми изглеждаше изненадан.

– Ще излезеш ли да си играем? – попитах.

Изглеждаше объркан.

– Ще ида да питам мама – отвърна той. Върна се с обувките си в ръка.

Покарахме малко колела, после обядвахме. След обяда отидохме в къщи.

Странно, но ми беше забавно с моя враг. Не можех да го кажа на татко, тъй като толкова се беше постарал да приготи сладкиша.

Играхме си, докато татко ни извика да вечеряме.

Беше приготвил любимата ми храна. Оказа се, че е любима и на Джереми! Може би в крайна сметка Джереми не беше толкова лош. Започвах да си мисля, че щеше да е добре да забравим за Вражеския сладкиш.

– Татко – рекох. – Толкова е хубаво да имаш нов приятел. – Опитвах се да му подкажа, че Джереми вече не ми беше враг. Но татко само се усмихна и кимна. Сигурно си мислеше, че просто се преструвам.

След вечерята татко донесе сладкиша. Сложи по едно парче в три чинии и подаде една на мен и една – на Джереми.

– Ах! – възкликна Джереми, гледайки сладкиша.

Испаднах в паника. Не исках Джереми да яде Вражеския сладкиш! Той ми беше приятел!

– Не го яж! – извиках. – Не е хубав!

Вилицата на Джереми спря във въздуха, преди да достигне до устата му. Погледна ме странно. Испитах облекчение. Бях му спасил живота.

– Ако не е хубав – каза Джереми, – защо баща ти вече изяде половината?

И наистина – татко ядеше Вражеския сладкиш.

– Вкусно – измърмори татко. Седях там и ги гледах как ядат. И косъм не падаше от главите им! Изглеждаше безопасно, така че опитах хапчица. Беше изключително вкусен!

След десерта Джереми ме покани да отида у тях на следващата сутрин.

Колкото до Вражеския сладкиш, още не знам как се приготвя. Продължавам да се чудя дали враговете наистина го мразят, дали косата им окапва или пък дъхът им започва да мирише лошо. Но не знам дали някога ще получа отговор, тъй като просто загубих най-големия си враг.

1. Кой разказва историята?

Ⓐ Джереми

Ⓑ Бащата

Ⓒ Стенли

Ⓓ Том

2. Защо в началото на историята Том мисли Джереми за враг?

---

3. Напишете **една** съставка, която според Том би трябвало да има във Вражеския сладкиш.

1
0
8
9

1
0
8
9

4. Намерете частта от историята до картинката на парче сладкиш: .
Защо Том мисли, че в крайна сметка лятото може и да бъде прекрасно?

- Ⓐ На него му харесва да играе навън.
Ⓑ Той е развълнуван от плана на баща си.
Ⓒ Намерил си е нов приятел.
Ⓓ Той иска да опита Вражеския сладкиш.

5. Как се чувства Том, когато за първи път помирисва Вражеския сладкиш? Обяснете защо се чувства така.

---

6. Какво според Том може да се случи, когато неговият враг опита Вражеския сладкиш?
Напишете **едно** нещо.

2
1
0
8
9

1
0
8
9

7. Кой са **двете** неща, които бащата на Том му казва да направи, за да подейства Вражеският сладкиш?

---

8. Защо Том отива в къщата на Джереми?

- Ⓐ за да покани Джереми на вечеря
- Ⓑ за да помоли Джереми да остави Стенли на мира
- Ⓒ за да покани Джереми да си играят
- Ⓓ за да помоли Джереми да бъдат приятели

9. Кое изненадва Том в деня, прекаран с Джереми?

2
1
0
8
9

1
0
8
9

10. Защо по време на вечерята Том започва да си мисли, че с баща му трябва да забравят за Вражеския сладкиш?

- Ⓐ Том не иска да дели десерта си с Джереми.
- Ⓑ Том не мисли, че Вражеският сладкиш ще подейства.
- Ⓒ Том започва да харесва Джереми.
- Ⓓ Том иска да запази Вражеския сладкиш в тайна.

11. Как се чувства Том, когато баща му подава на Джереми парче от Вражеския сладкиш?

- Ⓐ уплашен
- Ⓑ доволен
- Ⓒ изненадан
- Ⓓ объркан

12. Каква тайна за Вражеския сладкиш запазва бащата на Том?

- Ⓐ че това е обикновен сладкиш
- Ⓑ че вкусът му е отвратителен
- Ⓒ че е любимата му храна
- Ⓓ че сладкишът е отровен

13. Прочетете следното изречение от края на разказа:

“След десерта Джереми ме покани да отида у тях на следващата сутрин.”

Какво подсказва то за момчетата?

- Ⓐ Те все още са врагове.
- Ⓑ Те не обичат да играят в къщата на Том.
- Ⓒ Те искат да хапнат още Вражески сладкиш.
- Ⓓ Те може да станат приятели в бъдеще.

14. Използвайте прочетеното, за да обясните защо всъщност бащата на Том е приготвил Вражеския сладкиш.

---

15. Какъв човек е бащата на Том? Дайте пример от нещата, които прави в разказа, за да го докажете.

---

16. Каква поука можете да извлечете от разказа?

2
1
0
8
9

1
0
8
9

ВРАЖЕСКИ СЛАДКИШ

ОЦЕНЯВАНЕ

ОТГОВОРИ НА ВЪПРОСИТЕ С ИЗБИРАЕМ ОТГОВОР

Въпрос №	Когнитивен процес	Правилен отговор
Въпрос 1	Анализ и оценка на съдържанието, езика и структурата на текста	Г
Въпрос 4	Интерпретиране и обобщаване на идеи и информация	Б
Въпрос 8	Извеждане на преки заключения	В
Въпрос 10	Извеждане на преки заключения	В
Въпрос 11	Извеждане на преки заключения	А
Въпрос 12	Интерпретиране и обобщаване на идеи и информация	А
Въпрос 13	Анализ и оценка на съдържанието, езика и структурата на текста	Г

РЪКОВОДСТВА ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ВЪПРОСИТЕ СЪС СВОБОДЕН ОТГОВОР

ВРАЖЕСКИ СЛАДКИШ, ВЪПРОС 2

2.   Защо в началото на историята Том мисли Джереми за враг?

Цел: Четене с разбиране

Процес: Извеждане на преки заключения

1 – Правилен отговор

Отговорът посочва, че Том мислил Джереми за враг, защото Джереми **не го поканил** на партито си ИЛИ защото Джереми поканил най-добрия му приятел Стенли, **а него не**.

Примери:

- *Том не е бил поканен на партито на Джереми.*
- *Джереми поканил неговия приятел Стенли, а него не.*

ИЛИ, отговорът посочва, че Том се страхувал да не би Джереми да го измести и да стане най-добър приятел на Стенли.

Примери:

- *Том ревнувал от Джереми, защото той се преместил да живее до Стенли.*
- *Джереми откраднал най-добрия му приятел.*

0 – Неправилен отговор

Отговорът не посочва защо Том мислил Джереми за враг. Отговорът може да повтаря думи от въпроса.

Примери:

- *Джереми поканил Стенли на партито си.*
- *Джереми се преместил да живее точно до неговия най-добър приятел (Стенли).*
- *Джереми бил нов в квартала.*
- *Джереми му бил приятел.*
- *Джереми му бил враг.*

ВРАЖЕСКИ СЛАДКИШ, ВЪПРОС 3

3. Напишете една съставка, която според Том би трябвало да има във Вражеския сладкиш.

Цел: Четене с разбиране

Процес: Търсене и извличане на определена информация

1 – Правилен отговор

Отговорът посочва за съставка земни червеи или камъни, или и двете.

ЗАБЕЛЕЖКА: Не считайте за правилен всеки отговор, който съдържа недопустима съставка, заедно с допустимите.

Допустими отговори:

- земни червеи
- червеи
- камъни/скали

0 – неправилен отговор

Отговорът не посочва нито една от двете съставки ИЛИ посочва грешна съставка заедно с верните. Отговорът може да повтаря думи от въпроса или да описва какво би могло да се случи на някого, който е ял от вражеския сладкиш.

Примери:

- *камъни и пръст*
- *червеи и малини*
- *отвратителни неща*
- *тайни съставки*
- *неща, които карат косата ти да окапе*

ВРАЖЕСКИ СЛАДКИШ, ВЪПРОС 5

5. **Как се чувства Том, когато за първи път помирисва Вражеския сладкиш? Обяснете защо се чувства така.**

Цел: Четене с разбиране

Процес: Извеждане на преки заключения

2 – Пълно разбиране

Отговорът посочва, че Том бил озадачен, объркан или изненадан, защото Вражеският сладкиш не би трябвало да мирише хубаво, а сладкишът, направен от баща му, ухаел приятно.

ЗАБЕЛЕЖКА: Учениците могат да изразят объркването на Том по разнообразни начини.

Примери:

- *Объркан, защото той си мислел, че е направен от отвратителни неща.*
- *Озадачен. Трябвало да има ужасен мирис.*
- *Почувствал се несигурен. Вражеският сладкиш трябвало да мирише лошо.*
- *Изненадан, защото сладкишът миришел изключително приятно.*

1 – Частично разбиране

Отговорът посочва, че Том бил объркан или изненадан, когато помирисал Вражеския сладкиш за първи път, но не обяснява защо.

Примери:

- *Той бил объркан, защото мислел, че Вражеският сладкиш прави нещо лошо на враговете.*
- *Озадачен.*
- *Той се зачудил какво се е объркало.*

ИЛИ, отговорът обяснява защо Том бил озадачен без да посочва чувството.

Примери:

- *Вражеският сладкиш не би трябвало да мирише толкова добре.*
- *Той си мислил, че сладкишът ще мирише лошо.*
- *Той си мислил, че ще мирише лошо, а той миришел хубаво.*

0 – Неправилно разбиране

Отговорът не посочва нито приемливо чувство, нито дава подходящо обяснение.

Примери:

- *Притеснен.*
- *Той помирисал нещо много вкусно.*
- *Той се почувствал гладен.*

ВРАЖЕСКИ СЛАДКИШ, ВЪПРОС 6

- 6. Какво според Том може да се случи, когато неговият враг опита Вражеския сладкиш? Напишете едно нещо.**

Цел: Четене с разбиране

Процес: Търсене и извличане на определена информация

1 – Правилен отговор

Отговорът посочва едно от следните възможни последствия от яденето на Вражеския сладкиш.

ЗАБЕЛЕЖКА: Не обръщайте внимание на дребни отклонения от формулировките в текста, ако е ясно какво ученика е имал предвид.

Допустими последствия от яденето на Вражеския сладкиш:

- Неговата коса може да окапе.
- Неговият дъх може да замирише лошо.
- Той ще изчезне.
- Нещо лошо ще се случи с него./Той ще се разболее (или умре).

0 – неправилен отговор

Отговорът не посочва нито едно от възможните последствия, изброени по-горе. Отговорът може да повтаря думи от въпроса.

Примери:

- *Той може да го хареса.*
- *Той ще му стане приятел.*
- *Нищо няма да се случи.*
- *Той ще му стане враг.*

ВРАЖЕСКИ СЛАДКИШ, ВЪПРОС 7

7. Кои са двете неща, които бащата на Том му казва да направи, за да подейства Вражеският сладкиш?

Цел: Четене с разбиране

Процес: Търсене и извличане на определена информация

2 – Пълно разбиране

Отговорът посочва и **двете необходими действия**, за да проработи Вражеският сладкиш:

- да прекара **един ден** с врага си
- да бъде **мил** с него.

ЗАБЕЛЕЖКА: Не считайте за правилен всеки отговор, който не включва необходимото време, което трябва да бъде прекарано с врага (един ден).

Примери:

- да бъде мил с врага си цял ден
- да прекара цял ден с Джереми и да бъде мил
- да бъде мил и да играе с него един ден
- да играе цял ден с Джереми и да бъде дружелюбен/любезен

1 – Частично разбиране

Отговорът посочва само едно от двете необходими действия, които баща на Том му казва да направи.

Примери:

- да бъде мил
- да прекара един ден с него
- да играе и да бъде мил

0 – Неправилно разбиране

Отговорът не посочва ясно нито едно от необходимите действия, които бащата на Том му казва да направи.

Примери:

- да играе с него
- да престанат да бъдат врагове [Забележете, че бащата на Том не му казва да не бъде враг с Джереми, нито му казва да му бъде приятел.]
- да го покани на вечеря
- да изяде Вражеския сладкиш
- да се преструва, че Джереми му е приятел

ВРАЖЕСКИ СЛАДКИШ, ВЪПРОС 9

9. Кое изненадва Том в деня, прекаран с Джереми?

Цел: Четене с разбиране

Процес: Извеждане на преки заключения

1 – Правилен отговор

Отговорът посочва, че на Том му се сторило **забавно** времето, прекарано с Джереми ИЛИ че **Джереми не бил толкова лош**, колкото Том предполагал ИЛИ че те станали приятели/**се сприятелили**.

Примери:

- Той всъщност се забавлявал с Джереми.
- Те си прекарали чудесно.
- В крайна сметка Джереми не бил толкова лош.
- Те имали много общо помежду си.
- Те станали приятели.
- Том искал да му бъде приятел.

0 – Неправилен отговор

Отговорът не посочва какво точно изненадва Том в деня, прекаран с Джереми. Отговорът може да повтаря думи от въпроса.

Примери:

- Том бил изненадан.
- Джереми щял да яде от Вражеския сладкиш.

ВРАЖЕСКИ СЛАДКИШ, ВЪПРОС 14

14. Използвайте прочетеното, за да обясните защо всъщност бащата на Том е приготвил Вражеския сладкиш.

Цел: Четене с разбиране

Процес: Интерпретиране и обобщаване на идеи и информация

1 – Правилен отговор

Отговорът посочва, че планът на бащата да приготви Вражеския сладкиш е **да накара Том и Джереми да се сприятелят**.

ЗАБЕЛЕЖКА: Отговорът отговорът не трябва изрично да посочва, че бащата на Том ги е накарал да прекрат известно време заедно.

Примери:

- Той искал те да бъдат приятели, а не врагове.
- За да има Том нов приятел, а не враг.
- За да ги сприятелят.
- За да ги съдере заедно да играят и така те да станат приятели.
- Той искал те да бъдат приятели и ги събрал да играят заедно.
- Той измамил Том и му помогнал да разбере, че Джереми все пак не е лош.

0 – Неправилен отговор

Отговорът не посочва ясно защо бащата на Том всъщност направил Вражеския сладкиш. Отговорът посочва, че планът на бащата на Том е той **да прекара известно време с Джереми**, но без да посочва очаквания резултат – те да станат приятели или да посочва твърде обща причина (Том изобщо да няма врагове), която не конкретизира отношенията между Том и Джереми.

Примери:

- Той накарал Том да поиграе с Джереми.
- За да могат те да се съберат на вечеря.
- За да могат те да се опознаят.
- Той мислил, че сладкишът ще проработи и че Джереми ще изчезне.
- За да няма Том врагове.

ВРАЖЕСКИ СЛАДКИШ, ВЪПРОС 15

- 15. Какъв човек е бащата на Том? Дайте пример от нещата, които прави в разказа, за да го докажете.**

Цел: Четене с разбиране

Процес: Интерпретиране и обобщаване на идеи и информация

2 – Пълно разбиране

Отговорът посочва една черта от характера на бащата на Том, която е основна за неговата роля в разказа (напр. грижовен, умен, добър, хитър, потаен) и посочва едно негово действие от текста в нейна подкрепа.

Примери:

- Той е грижовен, защото искал да помогне на сина си да намери приятели.
- Той е умен, тъй като намерил начин момчетата да се опознаят.
- Той е човек, който може да пази тайна. Той успял да скрие от Том, че Вражеският сладкиш всъщност е обикновен сладкиш.
- Той е добър. Той искал Том и Джереми да се опознаят и приятелят.

1 – Частично разбиране

Отговорът посочва една черта от характера на бащата на Том, но без да посочва действие на бащата в нейна подкрепа. Чертата от характера на бащата може да бъде описана с повече от една дума.

ИЛИ, отговорът описва действие на бащата, ясно подказващо какъв човек е той.

Примери:

- Той бил грижовен. / Той се грижил за сина си.
- Той искал да помогне на Том.
- Той бил умен като направил сладкиша. [Забележете, че направата на сладкиша не е подходящ пример за интелигентността на бащата.]

0 – Неправилно разбиране

Отговорът не посочва приемлива черта от характера на бащата или посочва твърде обща такава, като по никакъв начин не посочва негово действие в подкрепа.

Примери:

- Той бил гадняр.
- Той бил добър готвач. Той изпекъл сладкиш. [Забележете, че добър готвач не е характерна черта.]

ИЛИ, отговорът описва действие на бащата от текста, без да показва какъв човек е той.

- Той казал на Том да поиграе с Джереми.
- Той накарал Том да мисли, че сладкишът ще проработи.
- Той запазил рецептата в тайна.

ВРАЖЕСКИ СЛАДКИШ, ВЪПРОС 16

16. Каква поука можете да извлечете от разказа?

Цел: Четене с разбиране

Процес: Анализ и оценка на съдържанието, езика и структурата на текста

1 – Правилен отговор

Отговорът съдържа правилна оценка на основното послание или темата на разказа, която разкрива колко е важно да **дадеш шанс** на една връзка да се развие преди да отсъдиш кой ти е приятел и кой враг ИЛИ показва, че е възможно да си **промениш отношението** към някого.

Примери:

- *Не съди за някого преди да го опознаеш.*
- *За да ти стане някой приятел първо трябва да му дадеш шанс.*
- *Дори враг може да ти стане приятел.*
- *Опитай се да харесаш враговете си. Те може да ти станат приятели.*

0 – Неправилен отговор

Отговорът не съдържа приемлива оценка на основното послание или темата на разказа. Отговорът може да се отнася за подтема от текста или да **генерализира основното послание чрез клишета или поговорки**.

Примери:

- *Не яж Вражески сладкиш.*
- *Винаги можеш да имаш нови приятели.*
- *Прави добро, за да получиш добро.*
- *По-добре е да имаш приятели, отколкото врагове.*
- *Не е хубаво да не поканиш някого на твоето парти.*
- *Не трябва да имаш врагове.*
- *Бъди мил и добър към всички.*

ЛЕТИ, ОРЕЛ, ЛЕТИ

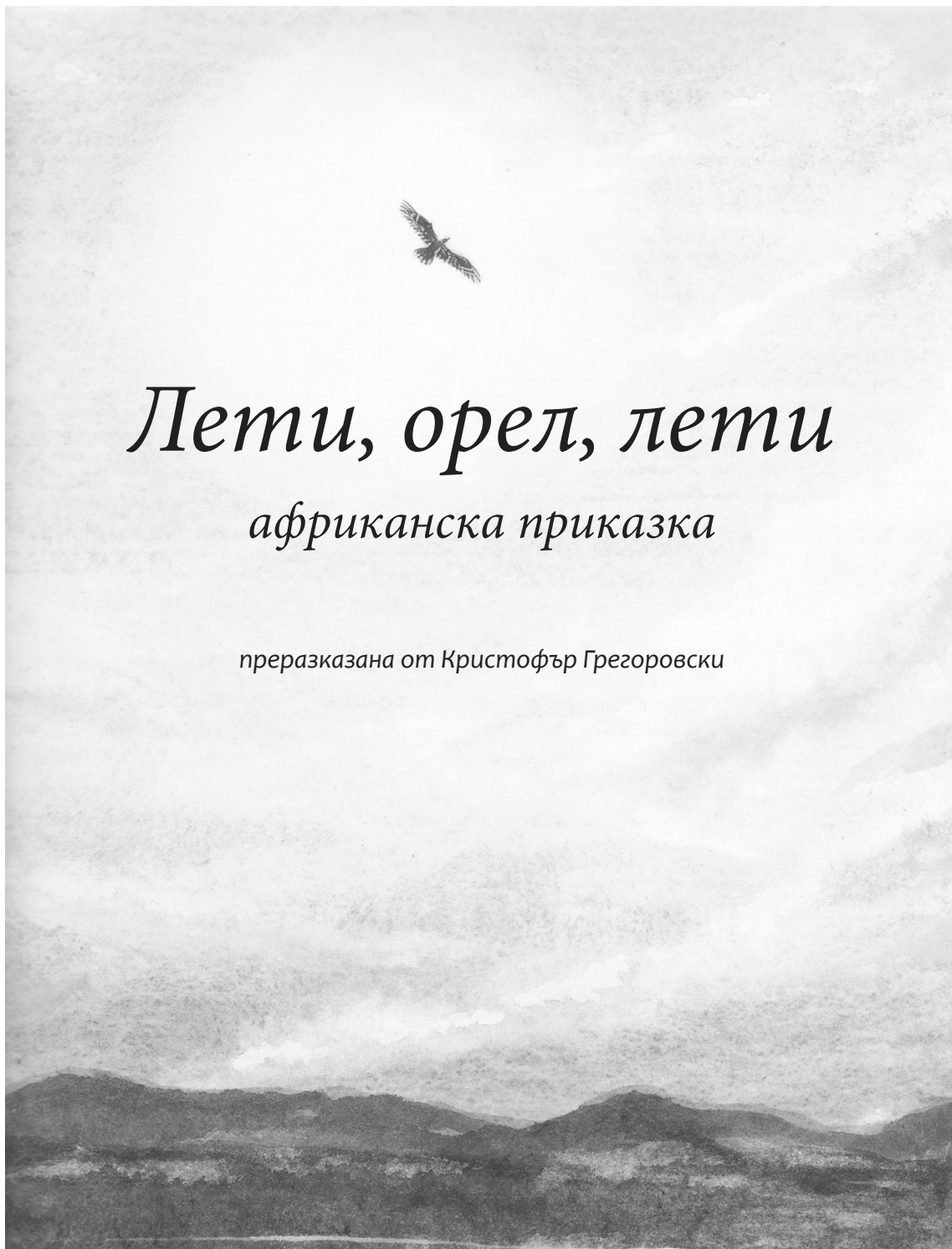
ТЕКСТ ЗА ЧЕТЕНЕ С РАЗБИРАНЕ

Лети, орел, лети

африканска приказка

преразказана от Кристофър Грегоровски

Един стопанин излязъл един ден да търси теленце, което се било изгубило. Пастирите се върнали без него предната вечер. Същата нощ имало и страшна буря.

Той отишъл в долината и го търсил покрай реката, сред тръстиките, зад скалите и в бързоструйната вода.

Катерел се по склоновете на високата планина и нейните скалисти урви. Проверил зад една голяма скала дали телето не се е скрило там от бурята. И точно там спрял. Там, на една издатина на скалата, видял нещо необичайно. Малко орле, излюпило се ден или два по-рано, било отнесено от гнездото си от страшната буря.

Той взел орлето и го положил в дланите си като в гнездо. Щял да го отнесе в къщи и да се грижи за него.

Бил вече почти възрастни, когато децата се затичали да го посрещнат.

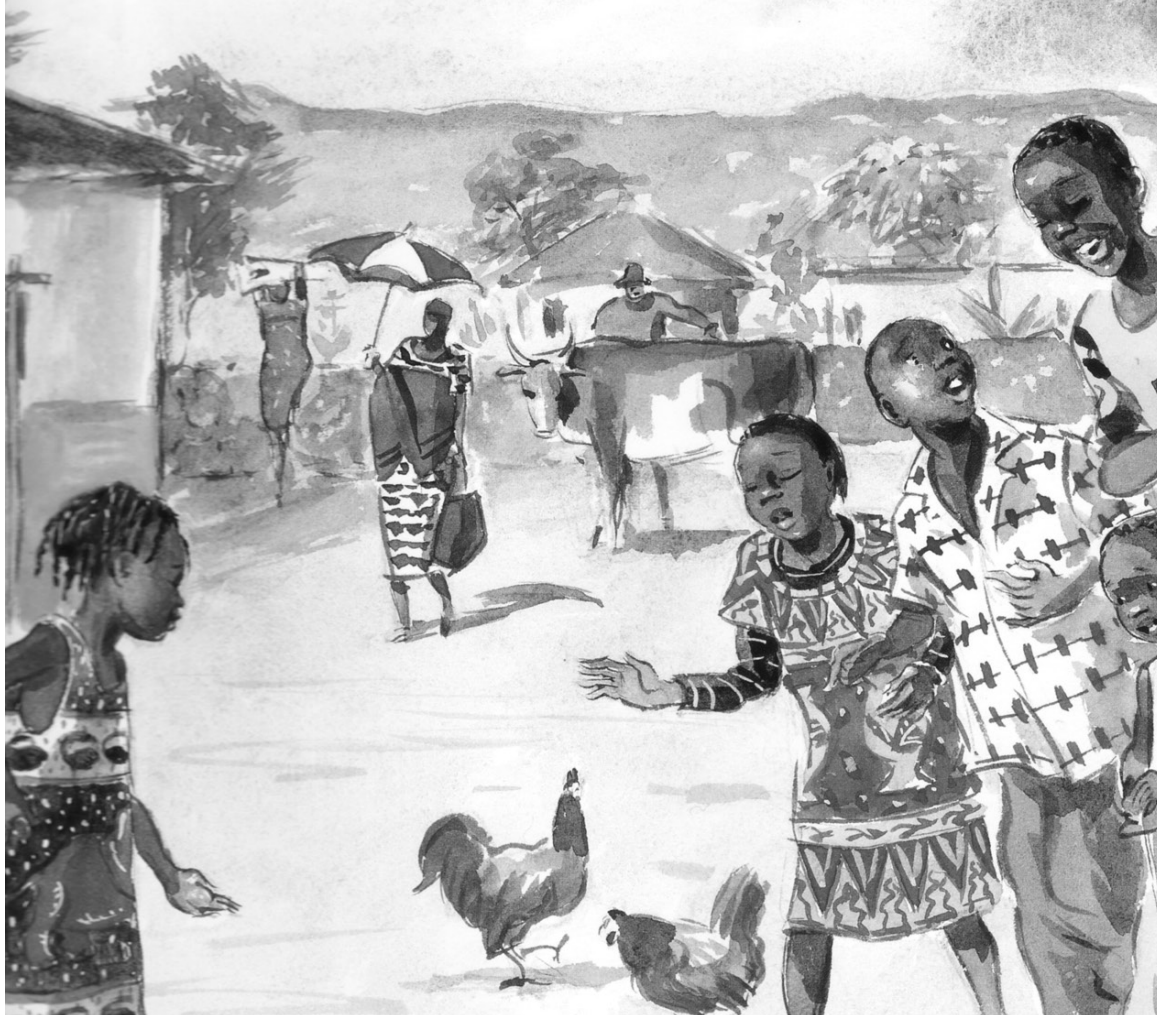
– Теленцето се върна само в къщи – извикали те.

Стопанинът бил много доволен. Той показал орлето на семейството си и после го настанил внимателно в курника при кокошките и пиленцата.

– Орелът е царят на птиците – казал той, – но ние ще го научим да бъде пиле.

И така орелът заживял сред пилетата, приучавайки се към техните навици. Като пораснал, изглеждал съвсем различно от което и да е пиле, което сте виждали.

Веднъж един приятел дошъл на гости и видял птицата сред пилетата.

– Абе, това не е пиле, това е орел!

Стопанинът се усмихнал и казал:

– Разбира се, че е пиле. Виж – то ходи като пиле и яде като пиле.

И мисли като пиле. Разбира се, че е пиле.

Но приятелят не бил убеден в това.

– Ще ти покажа, че е орел – казал той.

Децата на стопанина помогнали на приятеля му да хване птицата. Тя била доста тежка, но човекът я вдигнал над главата си и казал:

– Ти не си пиле, а орел. Ти принадлежиш не на земята, а на небето. Лети, орел, лети!

Птицата разперила криле, огледала се, видяла храната на пилетата и скочила долу да рови заедно с тях.

– Казах ти, че е пиле – казал стопанинът и избухнал в гръмогласен смях.

Рано на другата сутрин кучетата на стопанина започнали да лаят. Някакъв глас викал навън в тъмнината. Стопанинът се затичал към вратата. Това пак бил неговият приятел.

– Нека да опитам още веднъж с птицата – помолил го той.

– Знаеш ли колко е часът? Има още много време, докато се съмне.

– Ела с мен. Донеси птицата.

Стопанинът взел неохотно птицата, която спяла сред пилетата. Дватама мъже тръгнали нанякъде, изчезвайки в мрака.

– Къде отиваме – попитал сънено стопанинът.

– Към планините, където си намерил птицата.

– И защо по това време?

– За да може орелът да види изгрева на слънцето над планините и да го последва в небето, на което принадлежи.

Те вървели през долината и пресекли реката, като приятелят показвал пътя.

– Побързай – казал той, – че ще се зазори, преди да сме стигнали.

Докато се изкачвали по планината, се показали първите слънчеви лъчи. Отначало тънките облачета по небето били розови, после започнали да трептят в златни отблясъци. На места пътеката била опасна, тъй като вървяла по самия ръб на планината, пресичала тесни скални издатини, минавала през тъмни скални процеци. Накрая приятелят казал: “Тук става”. Той погледнал надолу към урвата и видял долината на стотици метри долу. Били много близо до върха.

Приятелят внимателно поставил птицата на ръба. Сложил я така, че да гледа на изток и почнал да ѝ говори.

Стопанинът се подсмихнал:

– Той говори само на пилешки.

Но приятелят му не спирал да говори, разказвайки на птицата за слънцето, което дава живот на света и което властва в небесата, осветявайки всеки нов ден.

– Виж слънцето, орльо. Когато то изгрее, издигни се и ти с него. Ти принадлежиш не на земята, а на небето.

В този миг първите слънчеви лъчи огрели планината и изведнъж светът бил облян в светлина.

Слънцето изгряло величествено. Голямата птица разперила крилете си да поздрави слънцето и да почувства топлината по перата си. Стопанинът мълчал. Приятелят казал:

– Ти принадлежиш не на земята, а на небето. Лети, орел, лети!

Той се изкатерил обратно при стопанина. Всичко било утихнало. Орелът вдигнал глава, крилете му се разперили, краката му се наклонили напред, а ноктите му се впили в скалата.

След това без видимо движение, чувствайки увличащия повеи на вятъра по-силно, отколкото който и да е човек или друга птица, величественият орел се наклонил напред и се понесъл нагоре, все по-високо и по-високо, изгубил се от погледите им в блясъка на изгряващото слънце, за да не се върне никога вече при пилетата.

1. Какво е тръгнал да търси стопанинът в началото на приказката?

- Ⓐ теленце
- Ⓑ пастирите
- Ⓒ скалисти урви
- Ⓓ малко орле

2. Къде открил стопанинът орлето?

- Ⓐ в неговото гнездо
- Ⓑ край реката
- Ⓒ на издатина на скала
- Ⓓ сред тръстиките

3. Какво в историята показва, че стопанинът е бил грижовен с орлето?

- Ⓐ Пренесъл орлето в дланите си.
- Ⓑ Занесъл орлето на семейството си.
- Ⓒ Върнал орлето в гнездото му.
- Ⓓ Търсил орлето край реката.

4. Какво направил стопанинът, след като занесъл орлето вкъщи?

- Ⓐ Научил го да лети.
- Ⓑ Пуснал го на свобода.
- Ⓒ Приучил го да стане пиле.
- Ⓓ Направил му ново гнездо.

5. По време на първото посещение на приятеля на стопанина орлето се държало като пиле. Дайте **два** примера, които показват това.

1.

2.

---

6. Когато приятелят на стопанина видял за първи път орела, как се опитал да го накара да лети?

- Ⓐ Вдигнал го над главата си.
- Ⓑ Сложил го на земята.
- Ⓒ Хвърлил го във въздуха.
- Ⓓ Занесъл го в планината.

2
1
0
8
9

7. Обяснете какво имал предвид приятелят на стопанина, когато казал: “Ти принадлежиш не на земята, а на небето”.

---

8. Защо стопанинът избухнал в смях по време на първото посещение на неговия приятел?

- ☐ А Орелът бил твърде тежък, за да полети.
- ☐ Б Орелът бил труден за улавяне.
- ☐ В Орелът изглеждал различно от пилетата.
- ☐ Г Орелът доказал правотата му.

9. Защо приятелят на стопанина понесъл орела към планините и го накарал да лети? Посочете **две** причини.

1.

2.

2
1
0
8
9

2
1
0
8
9

10. Открийте и препишете думи, с които се описва колко е красиво небето на зазоряване.

---

11. Защо изгряващото слънце е важно в разказаната история?

- ☐ А То събудило инстинкта за летене у орела.
- ☐ Б То властва в небесата.
- ☐ В То сгряло перата на орела.
- ☐ Г То осветило планинските пътеки.

12. От това, което направил приятелят на стопанина, вие научихте какъв човек е той.

Опишете го и дайте пример с негова постъпка, която показва какъв човек е.

1
0
8
9

2
1
0
8
9

ЛЕТИ, ОРЕЛ, ЛЕТИ

ОЦЕНЯВАНЕ

ОТГОВОРИ НА ВЪПРОСИТЕ С ИЗБИРАЕМ ОТГОВОР

Въпрос №	Когнитивен процес	Правилен отговор
Въпрос 1	Търсене и извличане на определена информация	А
Въпрос 2	Търсене и извличане на определена информация	В
Въпрос 3	Извеждане на преки заключения	А
Въпрос 4	Търсене и извличане на определена информация	В
Въпрос 6	Извеждане на преки заключения	А
Въпрос 8	Интерпретиране и обобщаване на идеи и информация	Г
Въпрос 11	Анализ и оценка на съдържанието, езика и структурата на текста	А

РЪКОВОДСТВА ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ВЪПРОСИТЕ СЪС СВОБОДЕН ОТГОВОР

ЛЕТИ, ОРЕЛ, ЛЕТИ, ВЪПРОС 5

5. По време на първото посещение на приятеля на стопанина орлето се държало като пиле. Дайте два примера, които показват това.

Цел: Четене с разбиране

Процес: Търсене и извличане на определена информация

2 – Пълно разбиране

Отговорът съдържа два начина, по които орелът се държал като пиле, дадени в следната таблица.

ЗАБЕЛЕЖКА: Двата начина може да са дадени в едно изречение.

1 – Частично разбиране

Отговорът посочва само един начин, по който орелът се държал като пиле.

0 – Неправилно разбиране

Отговорът не съдържа нито един от начините, дадени в следната таблица. Отговорът може да е твърде общ или неясен.

Примери:

- *То се държало като пиле.*
- *То изглеждало като пиле.*
- *То знаело само какво правят кокошките.*

Начини, по които орелът се държал като пиле

ЗАБЕЛЕЖКА: Всяка комбинация от два реда е допустима. Учениците могат да перифразират дадените начини.

- То ходи/движи се като пиле.
- То яде/кълве като пиле.
- То мисли като пиле.
- То рови заедно с кокошките.
- Не може да лети.

ЛЕТИ, ОРЕЛ, ЛЕТИ, ВЪПРОС 7

7. Обяснете какво имал предвид приятелят на стопанина, когато казал: “Ти принадлежиш не на земята, а на небето”.

Цел: Четене с разбиране

Процес: Интерпретиране и обобщаване на идеи и информация

2 – Пълно разбиране

Отговорът ясно **интерпретира значението** на двете части на цитата – “принадлежиш не на земята” и “принадлежиш на небето” според текста.

ЗАБЕЛЕЖКА: Ако в отговора се говори за „пилето”, а не за „орела”/„птицата”, то той се счита за неправилен.

Примери:

- *Би трябвало свободно да се рее в небето, не да седи на земята.*
- *Това не било пиле, което само да ходи по земята. То било орел и трябвало да лети.*
- *Орлето трябвало да лети заедно с другите орли, а не са седи сред кокошките.*
- *Орлите летят, а не ходят.*
- *Небето е неговият дом, не земята.*

1 – Частично разбиране

Отговорът коректно интерпретира само първата ИЛИ само втората част от цитата.

Примери:

- *Това не било пиле./Това било орел.*
- *Той бил царят на всички птици.*
- *То трябвало да може да лети.*

ИЛИ, отговорът описва само контраста между двете части на цитата.

Пример:

- *Това не било пиле, ами орел.*

0 – Неправилно разбиране

Отговорът не съдържа обяснение на цитирания текст ИЛИ обяснението е твърде общо или неточно или само перифразира цитата.

Пример:

- *Орелът трябва да бъде не на земята, а в небето.*
- *То принадлежи на небето, не на земята.*

ЛЕТИ, ОРЕЛ, ЛЕТИ, ВЪПРОС 9

9. Защо приятелят на стопанина понесъл орела към планините и го накарал да лети? Посочете две причини.

Цел: Четене с разбиране

Процес: Интерпретиране и обобщаване на идеи и информация

2 – Пълно разбиране
Отговорът съдържа две причини, свързани със слънцето, планините или височината им, дадени в следния списък.
1 – Частично разбиране
Отговорът съдържа само една причина, свързана със слънцето, планините или височината им, дадена в следния списък.
0 – Неправилно разбиране
Отговорът може да описва причина, поради която приятелят на стопанина иска да накара птицата да лети, а не причина, поради която да го занесе в планината. <u>Пример:</u> - <i>За да докаже, че е орел.</i> ИЛИ, отговорът може да посочва причина, която е твърде обща или неясна или да повтаря част от въпроса. <u>Примери:</u> - <i>По-лесно ще го накара да полети.</i> - <i>За да го накара да лети.</i>

Причини, поради които приятелят на стопанина понесъл орелът към планините
ЗАБЕЛЕЖКА: <u>Всяка комбинация от две причини е приемлива</u> . Учениците може да перифразират дадените причини.   - За да види слънцето (как изгрява) / За да усети топлината на слънцето/ За да последва слънцето.   - За да почувства увеличащия повей на вятъра.   - За да бъде в естествената си среда / За да бъде там, където му е мястото / За да се върне там, където е бил намерен.   - За да бъде по-близо до небето / За да го качи по-нависоко.

ЛЕТИ, ОРЕЛ, ЛЕТИ, ВЪПРОС 10

10. Открийте и препишете думи, с които се описва колко е красиво небето на зазоряване.

Цел: Четене с разбиране

Процес: Анализ и оценка на съдържанието, езика и структурата на текста

1 – Правилен отговор

Отговорът съдържа **поне една** от думите или изразите, дадени в следния списък.

Примери:

- Тънки розови облачета
- Величествено
- Златни отблясъци
- Облян в светлина

0 – Неправилен отговор

Отговорът не съдържа **нищо една** от думите или изразите, дадени в следния списък ИЛИ може да повтаря части от въпроса.

Примери:

- Изгрев
- Зора
- Първите слънчеви лъчи

Думи от текста, които описват колко е красиво небето на зазоряване

ЗАБЕЛЕЖКА: **Всяка от подчертаните думи е достатъчна.** Не обръщайте внимание на дребни отклонения от формулировките в текста, ако е ясно какво ученика е имал предвид.

- Отначало тънките облачета по небето били розови, после започнали да трептят в златни отблясъци.
- Слънцето изгряло величествено.
- В този миг първите слънчеви лъчи огрели планината и изведнъж светът бил облян в светлина.

ЛЕТИ, ОРЕЛ, ЛЕТИ, ВЪПРОС 12

12. От това, което направил приятелят на стопанина, вие научихте какъв човек е той. Опишете го и дайте пример с негова постъпка, която показва какъв човек е.

Цел: Четене с разбиране

Процес: Интерпретиране и обобщаване на идеи и информация

2 – Пълно разбиране

Отговорът описва една черта от характера на приятеля на стопанина (настоятелен, упорит, добър, умен, обичащ животните и т.н.) като **я подкрепя с пример** от текста.

Примери:

- Той бил решителен. Той решил да научи орелът да лети.
- Той бил умен. Той знаел, че когато заведе орела в планината ще го накара да лети.
- Той не се отказвал лесно. Той се върнал в къщата стопанина, за да убеди птицата, че е орел. И успял.
- Той обичал животните. Той искал орелът да бъде свободен.

1 – Частично разбиране

Отговорът посочва само една черта от характера на приятеля на стопанина ИЛИ само един пример за действията му в разказа, който подкрепя дадена черта на характера му без да я посочва.

Примери:

- Той обичал птиците.
- Той отнесъл орела да види слънцето, за да може да полети.

0 – Неправилно разбиране

Отговорът не съдържа коректно описание на черта от характера на приятеля на стопанина ИЛИ описанието е твърде общо или неясно или неподкрепено от текста. ИЛИ, отговорът съдържа информация от текста, която не е свързана с описание на черта от характера на приятеля на стопанина.

Примери:

- Той е лош. Той казал на орела, че е пиле.
- Той е щастлив.

ЗАГАДКАТА НА ГИГАНТСКИЯ ЗЪБ

ТЕКСТ ЗА ИЗВЛИЧАНЕ И ИЗПОЛЗВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ

Загадката на ГИГАНТСКИЯ зъб

Фосилите са останки от живи същества или растения, живели на Земята много, много отдавна. От хиляди години хората намират фосили в скали и камъни и край езерата. Днес ние знаем, че някои от тези фосили са от динозаври.

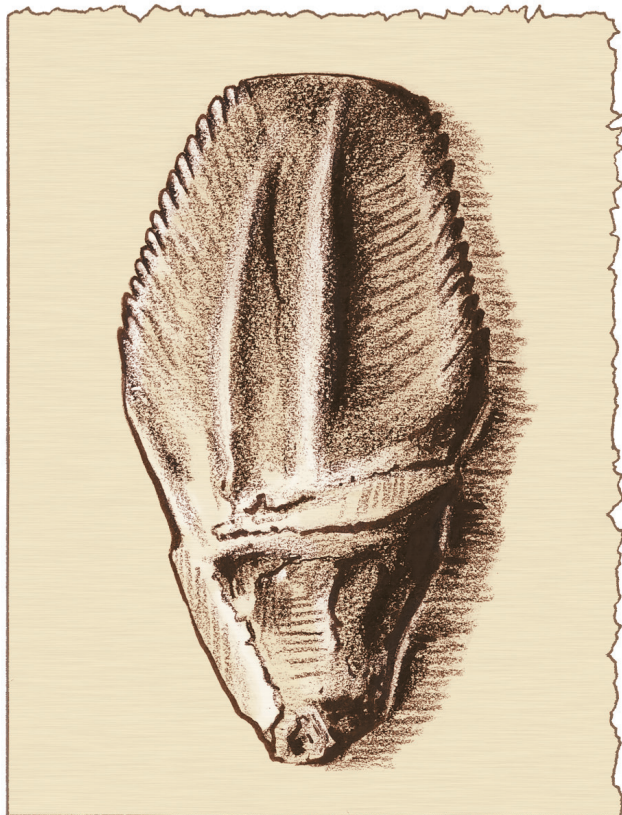
Преди много време хората, които намирали огромни фосили, не знаели какво представляват те. Някои смятали, че огромните кости са от големите животни, които били виждали или за които били чели – като хипопотамите или слоновете. Но някои от намерените кости били твърде големи дори и за най-големия хипопотам или слон. Тези огромни кости накарвали някои хора да вярват във великаните.

Преди стотици години във Франция на един мъж на име Бернар Палиси му хрумнала друга идея. Той бил известен грънчар. Докато изработвал керамични съдове, той намирал в глината миниатюрни фосили. Палиси изследвал фосилите и написал, че това са останки от живи същества. Тази идея не била нова. Но Бернар Палиси написал също, че някои от тези същества вече не живеели на Земята. Те били изчезнали напълно. Били измрели.

Дали Бернар Палиси получил награда за откритието си? Не! Хвърлили го в затвора заради идеите му.

Постепенно някои хора започнали да приемат новите идеи за това, какъв може да е бил светът преди много време.

После, през двадесетте години на XIX век, в Англия бил намерен огромен фосил на зъб. Разправят, че Мери Ан Мантел, съпругата на специалиста по фосилите Гидеон Мантел, се разхождала, когато забелязала нещо, което приличало на огромен каменен зъб. Мери Ан Мантел разбрала, че огромният зъб е фосил, и го занесла у дома при съпруга си.

Когато погледнал фосила за първи път, Гидеон Мантел решил, че е принадлежал на тревопасно, тъй като бил плосък и имал ръбове. Бил износен от дъвченето на храна и почти толкова голям, колкото зъб на слон. Но изобщо не приличал на слонски зъб.

Фосил на зъб в естествена големина

Гидеон Мантел успял да определи, че полепналите по зъба парченца скала са много стари. Той знаел, че в този вид скали се намирали фосили от влечуги. Дали зъбът можел да е на гигантско тревопасно влечуго, което дъвчело храната си? Влечуго, което вече не живеело на Земята?

Гигантският зъб наистина озадачил Гидеон Мантел. Никое влечуго, което познавал, не дъвчело храната си. Влечугите гълтали храната си, затова зъбите им не се износвали. Това било загадка.

Гидеон Мантел отнесъл зъба в един лондонски музей и го показал на учените. Никой от тях не се съгласил с Гидеон Мантел, че това можело да е зъб на гигантско влечуго.

Гидеон Мантел се опитал да намери влечуго, което имало зъб, подобен на гигантския. Дълго време не успял да открие нищо. После един ден се запознал с учен, изучаващ игуаните. Игуаната е голямо тревопасно влечуго, обитаващо Централна и Южна Америка. То може да достигне метър и половина на дължина. Ученият показал на Гидеон Мантел зъб на игуана. Най-после! Този зъб на съществуващо влечуго приличал на загадъчния зъб. Само че вкаменелият зъб бил много, много по-голям.

Игуана

Рисунка
на зъб на
игуана в
естествена големина
от тетрадата на
Гидеон Мантел

Тогава Гидеон Мантел решил, че вкаменелият зъб е принадлежал на животно, което е приличало на игуана. Само че животното не било дълго метър и половина. Гидеон Мантел смятал, че дължината му е достигала тридесет метра! Той нарекъл животното *игуанодон*, което означава “зъб на игуана”.

Гидеон Мантел не разполагал с цял скелет на *игуанодон*. Но по костите, които бил събрал през годините, се опитал да прецени как би трябвало да е изглеждал. Според него костите показвали, че създанието е ходело на четири крака. Приел, че една заострена кост е била рог и нарисувал *игуанодона* с рог на носа.

Как е изглеждал игуанодонът според Гидеон Мантел

Години по-късно били открити няколко цели скелета на *игуанодони*. Те били дълги само около девет метра. Костите показвали, че през част от времето *игуанодонът* е ходел на задните си крака. А онова, което Гидеон Мантел мислил за рог на носа, всъщност било шип на “палеца” на *игуанодона*! Въз основа на тези открития, учените променили представите си за това как е изглеждал *игуанадонът*.

Гидеон Мантел допуснал грешки. Но направил и важно откритие. След първоначалната си идея, че вкаменелият зъб е принадлежал на тревопасно животно, той прекарал много години, събирайки факти и доказателства, за да потвърди правилността на идеите си. Правейки внимателни догадки в хода на работата си, Гидеон Мантел бил сред първите хора, доказали, че преди много време на Земята са живели гигантски влечуги. И после са измрели.

Как днешните учени смятат, че е изглеждал игуанодонът

Преди стотици години Бернар Пасили бил хвърлен в затвора, защото казал почти същото нещо. Но Гидеон Мантел се прочул. Откритието му накарало хората да искат да научат повече за тези огромни влечуги.

През 1842 г. един учен на име Ричард Оуен решил, че тези изчезнали влечуги трябва да имат свое собствено име. Той ги нарекъл *диносавра*. Това означава “страшен гущер”. Днес ние ги наричаме динозаври.

1. Какво представляват фосилите?

- Ⓐ повърхности на камъни и скали
- Ⓑ кости на великан
- Ⓒ останки от много стари живи същества
- Ⓓ зъби на слонове

2. Според текста защо преди много време някои хора вярвали във великаните?

---

3. Къде намирал фосили Бернар Палиси?

- Ⓐ по скалите
- Ⓑ в глината
- Ⓒ до река
- Ⓓ по пътя

4. Каква била новата идея на Бернар Палиси?

_____

5. Защо Бернар Палиси бил хвърлен в затвора?

- Ⓐ Хората не приемали нови идеи.
- Ⓑ Той копирал идеите си от Гидеон Мантел.
- Ⓒ Той оставял миниатюрни фосили в керамичните си съдове.
- Ⓓ Изучаването на фосили било забранено във Франция.

6. Кой намерил вкаменения зъб в Англия?

- Ⓐ Бернар Палиси
- Ⓑ Мери Ан Мантел
- Ⓒ Ричард Оуен
- Ⓓ Гидеон Мантел

1
0
8
9

7. Кое от нещата, които Гидеон Мантел знаел за влечугите, правело вкаменелия зъб озадачаващ?

- Ⓐ Влечугите нямали зъби.
- Ⓑ Влечугите се намирали под скали.
- Ⓒ Влечугите са живели преди много време.
- Ⓓ Влечугите гълтали храната си.

8. Гидеон Мантел смятал, че зъбът може би е принадлежал на различни по вид животни. Довършете таблицата, за да покажете кое го е накарало да мисли така.

	Вид животно	Кое го кара да мисли така
	Тревопасно	Зъбът е плосък и има ръбове.
1	Гигантско същество	
1	Влечуго	

1
0
8
9

1
0
8
9

9.   Защо Гидеон Мантел отнесъл зъба в музея?
- Ⓐ   за да попита дали зъбът принадлежи на музея
  - Ⓑ   за да докаже, че е специалист по фосилите
  - Ⓒ   за да чуе какво мислят учените за идеята му
  - Ⓓ   за да сравни зъба с други зъби в музея

10.   Един учен показал на Гидеон Мантел зъб на игуана. Защо това било важно за Гидеон Мантел?

---

11.   Какво използвал Гидеон Мантел, когато се опитвал да прецени как е изглеждал *игуанодонът*?
- Ⓐ   костите, които бил събрал
  - Ⓑ   идеи на други учени
  - Ⓒ   илюстрации в книги
  - Ⓓ   зъби на други влечуги

1
0
8
9

12. Разгледайте двете рисунки на *игуанодони*. Какво ви помагат да разберете?

---

13. По-късни открития показали, че Гидеон Мантел е сгрешил относно това, как е изглеждал *игуанодонът*. Попълнете празните места в таблицата.

	Как е изглеждал <i>игуанодонът</i> според Гидеон Мантел	Как е изглеждал <i>игуанодонът</i> според днешните учени
	<i>Игуанодонът</i> е ходел на четири крака.	
		<i>Игуанодонът</i> е имал шип на палеца.
	<i>Игуанодонът</i> е бил дълъг 30 метра.	

2
1
0
8
9

1
0
8
9

1
0
8
9

1
0
8
9

14. Кое откритие показало, че Гидеон е сгрешил относно това, как е изглеждал *игуанодонът*?

Ⓐ още фосили на зъби

Ⓑ научни рисунки

Ⓒ живи игуанодони

Ⓓ цели скелети

Стоп

Край на тази част от книжката.
Моля, спрете работа!

ЗАГАДКАТА НА ГИГАНТСКИЯ ЗЪБ

ОЦЕНЯВАНЕ

ОТГОВОРИ НА ВЪПРОСИТЕ С ИЗБИРАЕМ ОТГОВОР

Въпрос №	Когнитивен процес	Правилен отговор
Въпрос 1	Търсене и извличане на определена информация	В
Въпрос 3	Търсене и извличане на определена информация	Б
Въпрос 5	Извеждане на преки заключения	А
Въпрос 6	Търсене и извличане на определена информация	Б
Въпрос 7	Извеждане на преки заключения	Г
Въпрос 9	Извеждане на преки заключения	В
Въпрос 11	Търсене и извличане на определена информация	А
Въпрос 14	Извеждане на преки заключения	Г

РЪКОВОДСТВА ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ВЪПРОСИТЕ СЪС СВОБОДЕН ОТГОВОР

ЗАГАДКАТА НА ГИГАНТСКИЯ ЗЪБ, ВЪПРОС 2

2. Според текста защо преди много време някои хора вярвали във великаните?

Цел: Извличане и използване на информация

Процес: Извеждане на преки заключения

1 – Правилен отговор

Отговорът посочва, че хората преди време вярвали във великаните, защото **намирали огромни кости/скелети/фосили**.

ЗАБЕЛЕЖКА: Някои учениците използват "великански"/„гигантски" като синоним на „голям", „огромен". Това е допустимо, стига отговора да не съдържа, че преди много време хората намирали кости, които **принадлежали на/ са от** великани/гиганти.

Примери:

- *Те намирали кости, които били толкова големи, че не могли да принадлежат на нещо, което познавали.*
- *Те намирали гигантски кости, които били твърде големи и за най-големия хипопотам.*
- *Те намирали огромни кости, твърде големи дори и за слон.*
- *Те намирали наистина големи кости.*
- *Защото фосилите, които намирали били огромни.*
- *Костите били толкова големи, че те мислили, че са от великани, но те били от динозаври.*

0 – Неправилен отговор

Отговорът не посочва, че хората преди време вярвали във великаните, защото намирали прекалено големи кости/скелети/фосили.

Примери:

- *Великаните били наистина големи.*
- *Защото хората не знаели, че костите са от динозаври.*
- *Те намирали кости от великани.*
- *Те намирали нещо, които трябвало да принадлежат на великани.*
- *Те намирали кости от динозаври.*

ЗАГАДКАТА НА ГИГАНТСКИЯ ЗЪБ, ВЪПРОС 4

4. Каква била новата идея на Бернар Палиси?

Цел: Извличане и използване на информация

Процес: Интерпретиране и обобщаване на идеи и информация

1 – Правилен отговор

Отговорът посочва, че новата идея на Палиси била, че някои фосили **принадлежали на животни, които вече не живеели на земята, били изчезнали или били измрели.**

Примери:

- *Фосилите били от изчезнали животни.*
- *Някои принадлежали на същества, които вече не живеели на земята.*
- *Неговата идея била, че някои животни били напълно изчезнали!*

0 – Неправилен отговор

Отговорът не посочва каква била новата идея на Палиси. Отговорът може да посочва, че **фосилите принадлежали на живи същества** ИЛИ да описва **факти от работата** на Палиси.

Примери:

- *Фосилите били останки от живи същества.*
- *Че динозаврите съществували.*
- *Влечугите са изчезнали.*
- *Той намирал фосили в глината.*
- *Той бил известен грънчар.*
- *Той изучавал фосилите.*

ЗАГАДКАТА НА ГИГАНТСКИЯ ЗЪБ, ВЪПРОС 8

8. Гидеон Мантел смятал, че зъбът може би е принадлежал на различни по вид животни. Довършете таблицата, за да покажете кое го е накарало да мисли така.

Вид животно	Кое го кара да мисли така
Тревопасно	Зъбът е плосък и има ръбове.
Гигантско същество	
Влечуго	

Цел: Извличане и използване на информация

Процес: Интерпретиране и обобщаване на идеи и информация

ЗАБЕЛЕЖКА: ВСЯКА ОТ ДВЕТЕ ЧАСТИ НА ТОЗИ ВЪПРОС ТРЯБВА ДА БЪДЕ ОЦЕНЕНА САМОСТОЯТЕЛНО, ИЗПОЛЗВАЙКИ ОПРЕДЕЛЕНТО ЗА НЕЯ ПОЛЕ.

Целият въпрос, съдържащ само правилни отговори за всяка от двете части изглежда така:

Вид животно	Кое го кара да мисли така					
Тревопасно	Зъбът е плосък и има ръбове.					
Гигантско същество	Отговорът посочва <u>големия размер</u> на фосилния зъб (голям, колкото слонски зъб)	→ <table><tr><td>1</td></tr><tr><td>0</td></tr><tr><td>8</td></tr><tr><td>9</td></tr></table>	1	0	8	9
1						
0						
8						
9						
Влечуго	Отговорът посочва, че: 1) <u>скалите</u> , в които бил намерен били скали, в които се намирали фосили от влечуги, ИЛИ 2) фосилният зъб <u>бил подобен</u> на/като <u>зъб на игуана/зъб на влечуго</u>	→ <table><tr><td>1</td></tr><tr><td>0</td></tr><tr><td>8</td></tr><tr><td>9</td></tr></table>	1	0	8	9
1						
0						
8						
9						

1. ГИГАНТСКО СЪЩЕСТВО

1 – Правилен отговор

Отговорът посочва **размера** на фосилния зъб, определящи го като зъб на гигантско същество.

0 – Неправилен отговор

Отговорът не посочва размера на фосилния зъб, определящи го като зъб на гигантско същество. Отговорът може да дава общо описание на фосилите, като не го свързва с хипотезите на Гидеон Мантел за фосилния зъб.

ИЛИ, отговорът може да посочва, че фосилният зъб **бил като слонски зъб**. (Забележете, че в текста се казва: „Но изобщо не приличал на слонски зъб.”).

Примери:

- Приличал на слонски зъб.
- Някои мислели, че големите кости принадлежали на огромни животни.
- Големите кости.

2. ВЛЕЧУГО

1 – Правилен отговор

Отговорът посочва особеностите на фосилния зъб, определящи го като зъб на влечуго.

0 – Неправилен отговор

Отговорът не посочва особеностите на фосилния зъб, определящи го като зъб на влечуго.

Примери:

- То ядяло растения.
- Влечугите гълтали храната си.

ЗАГАДКАТА НА ГИГАНТСКИЯ ЗЪБ, ВЪПРОС 10

10. Един учен показал на Гидеон Мантел зъб на игуана. Защо това било важно за Гидеон Мантел?

Цел: Извличане и използване на информация

Процес: Интерпретиране и обобщаване на идеи и информация

1 – Правилен отговор

Отговорът посочва, че зъбът на игуана **потвърдил теорията на Гидеон Мантел**, че фосилният зъб може да е принадлежал на гигантско влечуго.

Примери:

- Зъбът на игуаната доказал, че неговият фосил може да е от влечуго.
- Помогнал му да открие на какъв вид животно принадлежал.
- Зъбът доказал, че той бил прав.

ИЛИ, отговорът посочва, че **зъбът на игуана приличал на фосилния зъб**.

Примери:

- Той бил плосък и имал ръбове.
- Зъбът на игуана изглеждал като фосилния зъб.
- Той успял да види, че те изглеждат еднакво.
- Той можел да каже, че те са един и същи зъб.
- Той прекарал години в търсене на зъб, който да прилича на фосилния.

0 – Неправилен отговор

Отговорът не посочва защо оглеждането на зъба на игуана било важно за Гидеон Мантел.

Примери:

- Той искал да стане известен.
- Защото му помогнал.
- Той искал да докаже, че динозаврите са изчезнали.
- Той си мислил, че ще бъде интересно да види зъб на игуана.
- Той искал да научи повече за влечугите.
- Той искал да сравни двата зъба. [Забележете, че отговорът не обяснява защо искал да направи сравнение.]
- Зъбът показал, че той бил умен. [Забележете, че отговорът се фокусира върху личността, не върху откритието на Гидеон Мантел.]

ЗАГАДКАТА НА ГИГАНТСКИЯ ЗЪБ, ВЪПРОС 12

12. Погледнете двете рисунки на игуанодони. Какво ви помагат да разберете?

Цел: Извличане и използване на информация

Процес: Анализ и оценка на съдържанието, езика и структурата на текста

2 – Пълно разбиране

Отговорът посочва, че рисунките показват промяна в научните идеи ИЛИ че рисунките показват представите на различни учени за това как е изглеждал игуанодонът.

Примери:

- *Че днес учените мислят, че игуанодонът е изглеждал по различен начин от този на Гидеон Мантел.*
- *За да покаже как са се променили идеите на хората за това как е изглеждал игуанодонът.*
- *За да покаже, че различните хора имат различни идеи за това как е изглеждал.*
- *Гидеон Мантел мислил, че игуанодонът ходил на четирите си крака, но по-късно учените променили представите си.*
- *Различните учени/хора мислят различно.*

ИЛИ, отговорът посочва, че рисунките ни помагат да разберем грешките, допуснати от Гидеон Мантел или други хора.

Примери:

- *За да покаже, че Гидеон Мантел направил някои грешни неща.*
- *Че хората понякога допускат грешки.*

1 – Частично разбиране

Отговорът посочва, че игуанодонът изглеждал по различен начин на двете рисунки.

Примери:

- *За да ни покаже, че те изглеждат различно.*
- *Колко различни са, но колко общо имат.*
- *Помагат ми да видя разликите.*

ИЛИ, отговорът посочва една описателна характеристика за една от двете рисунки без да посочва промяната в научните идеи или представи на различни хора/учени.

Пример:

- *Че Гидеон Мантел мислил, че той има рог.*

ИЛИ, отговорът посочва една разлика между двете рисунки без да посочва промяната в научните идеи или представи на различни хора/учени.

Пример:

- *На едната има четири крака, а на другата два.*

0 – Неправилно разбиране

Отговорът не посочва целта на рисунките. Отговорът може да посочва някакво **предимство** на една от двете рисунки ИЛИ да посочва **общото** между двете рисунки.

ИЛИ, отговорът може да посочва, че самият **игуанодон се е променил с времето**, а не представите на хората за него.

Примери:

- *За да покаже как са изглеждали игуанодоните.*
- *Те ти помагат да разбереш как игуанодонът се е променил през годините.*
- *Те ми показват, че те са се хранили с растения.*
- *Те имали четири крака.*

ЗАГАДКАТА НА ГИГАНТСКИЯ ЗЪБ, ВЪПРОС 13

13. По-късни открития показали, че Гидеон Мантел е сгрешил относно това, как е изглеждал игуанодонът. Попълнете празните места в таблицата.

Как е изглеждал игуанодонът според Гидеон Мантел.	Как е изглеждал игуанодонът според днешните учени
Игуанодонът е ходел на четири крака.	
	Игуанодонът е имал шип на палеца.
Игуанодонът е бил дълъг 30 метра.	

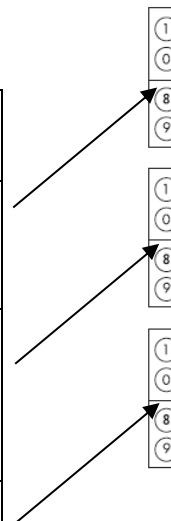
Цел: Извличане и използване на информация

Процес: Интерпретиране и обобщаване на идеи и информация

ЗАБЕЛЕЖКА: ВСЯКА ОТ ТРИТЕ ЧАСТИ НА ТОЗИ ВЪПРОС ТРЯБВА ДА БЪДЕ ОЦЕНЕНА САМОСТОЯТЕЛНО, ИЗПОЛЗВАЙКИ ОПРЕДЕЛЕНОТО ЗА НЕЯ ПОЛЕ.

Целият въпрос, съдържащ само правилни отговори за всяка от трите части изглежда така:

Как е изглеждал игуанодонът според Гидеон Мантел	Как е изглеждал игуанодонът според днешните учени
Игуанодонът е ходел на четири крака.	(Понякога) игуанодонът <u>ходил/стоял на два/задните си крака.</u>
Игуанодонът имал <u>рог</u> (на главата/лицето/носа си) ИЛИ, <u>шипът бил на главата/лицето/носа му.</u>	Игуанодонът е имал шип на палеца.
Игуанодонът е бил дълъг 30 метра.	Игуанодонът бил <u>дълъг 9 метра.</u>

1. ИГУАНОДОНЪТ Е ХОДЕЛ НА ЧЕТИРИ КРАКА

1 – Правилен отговор

Отговорът посочва разликата в убежденията на Гидеон Мантел и днешните учени за това как е ходил/стоял игуанодонът.

0 – Неправилен отговор

Отговорът не посочва начина, по който днешните учени смятат, че е ходил/стоял игуанодонът.

Примери:

- Той ходил на 4 крака.
- Той стоял.

2. ИГУАНОДОНЪТ Е ИМАЛ ШИП НА ПАЛЕЦА

1 – Правилен отговор

Отговорът посочва разликата в убежденията на Гидеон Мантел и днешните учени за това къде се е намирал шипът на игуанодона.

0 – Неправилен отговор

Отговорът не посочва къде Гидеон Мантел мислил, че игуанодонът имал шип.

Примери:

- Няма шип на палеца.
- Имал шип на гърба.

3. ИГУАНОДОНЪТ Е БИЛ ДЪЛЪГ 30 МЕТРА

1 – Правилен отговор

Отговорът посочва разликата в убежденията на Гидеон Мантел и днешните учени за дължината на игуанодона.

0 – Неправилен отговор

Отговорът не посочва дължината на игуанодона според днешните учени.

Пример:

- Той не бил дълъг 9 метра.

ИЗЛЕТЪТ

ТЕКСТ ЗА ИЗВЛИЧАНЕ И ИЗПОЛЗВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ

Открийте колко забавен е ИЗЛЕТЪТ

**Търсите нещо забавно и интересно,
което можете да правите вкъщи или на
почивка?**

Един от най-добрите начини да се забавлявате на открито е излетът. Не се нуждаете от много време или от някаква специална екипировка.

Излетът е забавно и здравословно занимание!

От вас зависи! Можете да изберете къде искате да отидете, колко да продължи преходът, колко бързо да се движите. Можете просто да се разходите, радвайки се на природата, или да приемете предизвикателството на трудните и стръмни туристически пътеки. Вие избирате!

Вижете интересни нови неща!

Излетът може да ви отведе на места, които не можете да видите друг път. Можете да отидете в красиви местности и да видите живописни гледки. Или пък да отидете в усамотени местности, където може да има скрити долини, водопади или пещери. Излетът може да ви даде възможност да видите растения, птици и животни, които живеят сред дивата природа. Можете да видите дори останки от постройки и предмети, които са принадлежали на хора, живели преди много години.

Поддържайте добрата си физическата форма!

Ходенето е отличен начин за спортване, така че редовните излети ще ви помогнат да поддържате здравето си. Те ви дават време да мислите и да се отпуснете. Излетът е най-добрият начин да прекарате времето с приятелите и семейство си или да останете за малко сами със себе си, като изучавате природата и ѝ се радвате.

Хълмът с наблюдателния пост

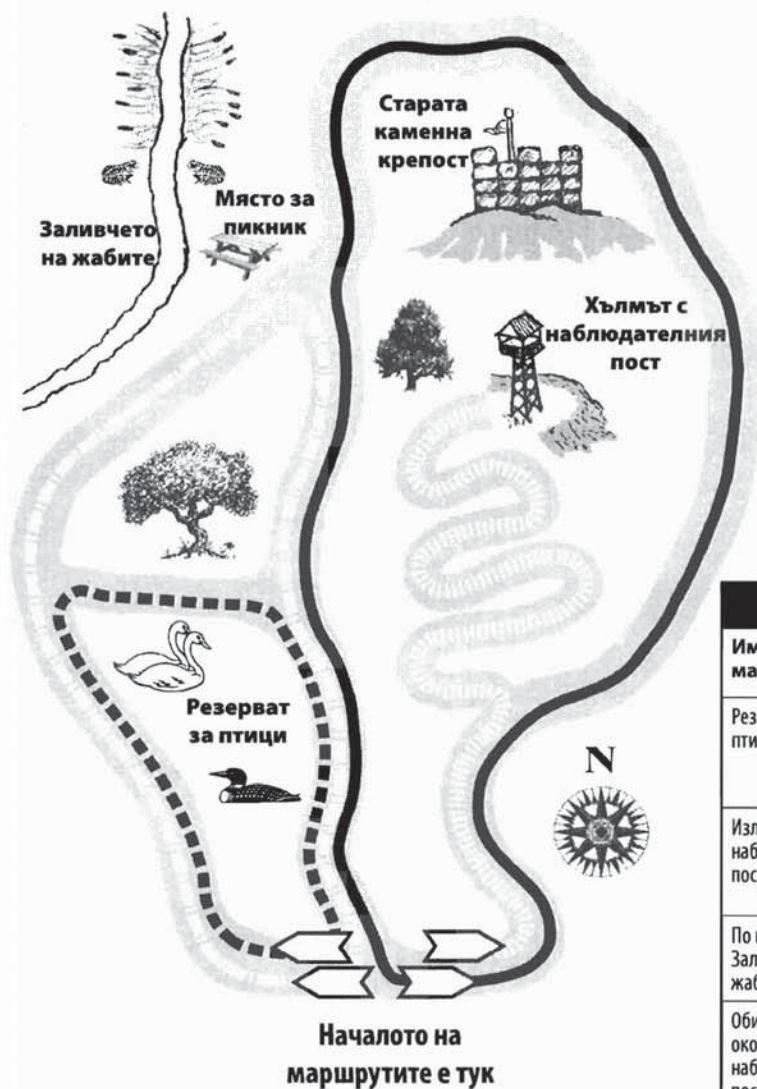
Картата на Хълма с наблюдателния пост и условните знаци показват как можете да изберете излета, който най-много ще ви допадне, и нещата, които можете да видите или да правите. Това е едно предложение за излет, в случай че искате да намерите туристическа местност близо до мястото, където живеете.

Хълмът с наблюдателния пост

Излет, пълен с приключения

Изберете по кой маршрут да поемете!

Използвайте едно от нашите
предложения или съставете свой
собствен маршрут.

Условни знаци				
Име на маршрута	Маршрут	Време	Ниво	Описание
Резерват за птици		2 часа	Лесно, достъпно за инвалидни колички	Обиколка около резервата за птици
Излет до наблюдателния пост		2 до 2,5 часа в едната посока	Трудно	Изкачване на Хълма с наблюдателния пост и съзерцание на гледката
По пътеката до Заливчето на жабите		3 часа	Средно	Излет до мястото за пикник край Заливчето на жабите
Обиколка около Хълма с наблюдателния пост		5 часа	Средно	Обиколка около Хълма с наблюдателния пост и Старата каменна крепост

Планиране на излета

- ! Изберете да отидете някъде, където ще ви бъде забавно и интересно. Ако сте с група, обсъдете заедно къде да отидете.
- ! Пресметнете разстоянието, което ще изминете и колко време ще ви отнеме.
- ! Съобразете се с времето навън и с прогнозата. Облечете се подходящо според времето.
- ! Вземете леки неща. Не се претоварвайте с тежък багаж (вижте списъка).

Списък на багажа

- ☐ Много вода, за да не ожаднеете
- ☐ Храна – висококалорична закуска или обяд за пикник
- ☐ Аптечка за първа помощ, в случай че някой се изприщи, ожули или одраска
- ☐ Препарати против насекоми – за предпазване от ухапвания (например, от кърлежи, пчели, комари и други)
- ☐ Допълнителен чифт чорапи – краката ви може да се намокрят
- ☐ Счирка – важно, ако сте сами; три кратки изсвирвания означават, че сте в беда и се нуждаете от помощ
- ☐ Карта и компас – много важно за потрудните преходи

Безопасност по време на излета

- ! **Тръгнете рано.** Това ще ви даде повече време да се наслаждавате на излета и, все пак, да се върнете преди мръкване.
- ! **Вървете по туристическите пътеки,** освен ако не познавате добре местността.
- ! **Движете се с разумно темпо.** Не вървете твърде бързо, за да запазите силите си. Когато сте в група, ходете толкова бързо, колкото най-бавния от групата.
- ! **Внимавайте къде стъпвате.** Внимавайте да не се препънете в нещо като ронливи скали, купчини от листа и клони. Внимавайте при хлъзгави участъци. Ако се налага да нагазите във вода, уверете се колко е дълбоко.
- ! **Внимавайте за диви животни.** Внимавайте къде стъпвате; внимавайте, когато повдигате клони или камъни, и преди да седнете. Никога не доближавайте диви животни. Те може да изглеждат сладки и безобидни, но могат да бъдат непредсказуеми и да защитават своята територия.

ВАЖНО: Кажете на някого къде ще ходите на излет и кога смятате да се върнете. Това може да помогне в случай, че нещо се случи и попаднете в беда. Нека тя или той да знаят кога се връщате.

И най-важното – не забравяйте да се забавлявате по време на излета. Радвайте се, че сте на открито. Наблюдавайте всички интересни неща около вас. Научете се да откривате нови места, растения и животни. Възхищавайте се на красотата на природата и прекарайте времето в здравословни занимания!

Въпроси

Открийте колко забавен е излетът

Извадете брошурата “Открийте колко забавен е излетът”.
Въпросите в този раздел се отнасят до тази брошура.

Вдигнете ръка, ако нямате тази брошура.

1. Какво е **основното** послание, което дава брошурата за излета?

- Ⓐ Той е скъп и опасен.
- Ⓑ Той е най-добрият начин да се видят животни.
- Ⓒ Той е здравословен и забавен.
- Ⓓ Излетът е само за специалисти.

2. Посочете **две** интересни неща, които според брошурата можете да видите по време на излета.

1.

2.

3. Какви са двете неща, които брошурата ви предупреждава да имате предвид, когато не сте сами на излет, а **в група**?

1.

2.

1

0

8

9

2

1

0

8

9

4. Кой раздел от брошурата ви съветва да носите подходящо облекло в зависимост от времето?
- Ⓐ “Открийте колко е забавен излетът”
  - Ⓑ “Планиране на излета”
  - Ⓒ “Списък на багажа”
  - Ⓓ “Безопасност по време на излета”

Погледнете раздела “Списък на багажа”. Използвайте го, за да отговорите на въпроси 5 и 6.

5. Защо трябва да носите допълнителен чифт чорапи на излета?
- Ⓐ краката ви може да се намокрят
  - Ⓑ времето може да стане студено
  - Ⓒ в случай че някой се изприщи
  - Ⓓ за приятел

Packing Checklist

- ☐ Plenty of water – to keep from getting thirsty
- ☐ Food – high energy snacks or take a picnic lunch
- ☐ First Aid Kit – in case of blisters, scrapes and scratches
- ☐ Insect repellent – to protect from bites (for example – ticks, bees, mosquitoes, and flies).
- ☐ Extra socks – feet may get wet
- ☐ Whistle – important if going alone, three short whistles mean you are in trouble and need assistance
- ☐ Map and compass – very important for more difficult hikes

6. Какво трябва да направите, ако попаднете в беда по време на излета?
- Ⓐ да похапнете висококалорична закуска
  - Ⓑ да изсвирите със свирка три пъти
  - Ⓒ да си сложите повече препарати против насекоми
  - Ⓓ да викате за помощ, колкото можете по-силно

Вижте раздела *“Безопасност по време на излета”*.
Използвайте го, за да отговорите на въпроси 7 и 8.

7. Какво трябва да направите, за да не се уморите бързо?
- Ⓐ да тръгнете рано
  - Ⓑ да вървите само по туристическите пътеки
  - Ⓒ да се движите с разумно темпо
  - Ⓓ да внимавате къде стъпвате

Keeping Safe on Your Day Hike

! **Start early.** This will give you plenty of time to enjoy your hike and still get back before dark.

! **Stay on hiking trails** unless you know the area.

! **Pace yourself.** Do not hike too quickly so that you can save your energy. When in a group, go only as fast as the slowest member.

! **Be careful where you are walking.** Watch out for things you might trip over like loose rocks, piles of leaves, and sticks. Take care through slippery areas. If you need to go into water, make sure you know how deep it is.

! **Look out for wildlife.** Be careful where you put your feet, when you pick up sticks or rocks, and before you sit down. Never approach animals in the wild. They may look cute and harmless, but they can be unpredictable and very protective of their territory.

IMPORTANT: Tell someone about where you are going hiking and when you expect to return. This could help in case something happens and you get into trouble. Let him or her know when you get back.

8. Защо е важно да кажете на някого кога планирате да се върнете от излета?

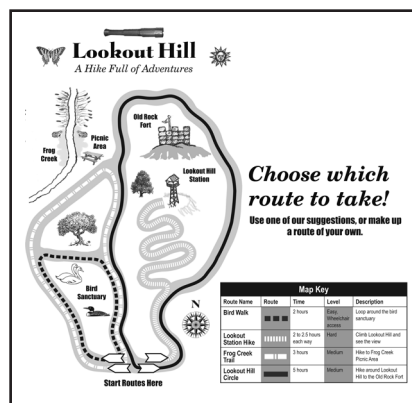

1
0
8
9

Използвайте информацията за местността „Хълмът с наблюдателния пост“, за да отговорите на въпросите от 9 до 12.

9. Кой маршрут ще изберете, ако искате да направите най-краткия излет?

- Ⓐ Резерват за птици
- Ⓑ Излет до наблюдателния пост
- Ⓒ По пътеката до Заливчето на жабите
- Ⓓ Обиколка около Хълма с наблюдателния пост

10. Какъв тип хора биха могли да предпочетат маршрута „Излет до наблюдателния пост“?

- Ⓐ хора, които бързат
- Ⓑ хора, които имат малки деца
- Ⓒ хора, които обичат да наблюдават птици
- Ⓓ хора, които са силни и в добра физическа форма

11. Кои са **двете** неща, които можете да научите, разучавайки условните знаци на картата?

1.

2.

---

12. Използвайте картата и условните знаци на „Хълмът с наблюдателния пост“, за да планирате излета си. Отбележете кой маршрут ще изберете.

_____ Резерват за птици

_____ Излет до наблюдателния пост

_____ По пътеката до Заливчето на жабите

_____ Обиколка около Хълма с наблюдателния пост

Посочете **две** причини от брошурата, поради които избирате този маршрут.

1.

2.

2
1
0
8
9

2
1
0
8
9

ИЗЛЕТЪТ

ОЦЕНЯВАНЕ

ОТГОВОРИ НА ВЪПРОСИТЕ С ИЗБИРАЕМ ОТГОВОР

Въпрос №	Когнитивен процес	Правилен отговор
Въпрос 1	Извеждане на преки заключения	В
Въпрос 4	Търсене и извличане на определена информация	Б
Въпрос 5	Търсене и извличане на определена информация	А
Въпрос 6	Търсене и извличане на определена информация	Б
Въпрос 7	Извеждане на преки заключения	В
Въпрос 9	Извеждане на преки заключения	А
Въпрос 10	Извеждане на преки заключения	Г

РЪКОВОДСТВА ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ВЪПРОСИТЕ СЪС СВОБОДЕН ОТГОВОР

ИЗЛЕТЪТ, ВЪПРОС 2

2. **Посочете две интересни неща, които според брошурата можете да видите по време на излета.**

Цел: Извличане и използване на информация

Процес: Търсене и извличане на определена информация

1 – Правилен отговор

Отговорът посочва **две неща** от текста, дадени в следния списък.

0 – Неправилен отговор

Отговорът посочва **по-малко от две неща** от текста, посочени в следния списък.

Отговорът може да бъде твърде общ или неясен.

Примери:

- *Нови и вълнуващи неща.*
- *Аптечка за първа помощ и нови неща.*

Допустими неща, които може да се видят, според текста

- Растения/Природа
- Птици/Животни/Дива природа
- Пещери
- Водопади
- Усамотени/Красиви местности
- Крепости
- Останки от постройки/предмети
- Всяко от местата/забележителностите на картата (напр. Резерват за птици, Място за пикник)
- Нови места
- Живописни гледки

ИЗЛЕТЪТ, ВЪПРОС 3

3. Какви са двете неща, които брошурата ви предупреждава да имате предвид, когато не сте сами на излет, а в група?

Цел: Извличане и използване на информация

Процес: Интерпретиране и обобщаване на идеи и информация

2 – Пълно разбиране

Отговорът посочва **две неща**, които трябва да се имат предвид при групов излет: първото, свързано с **възможностите**, а второто, свързано с **интересите** на членовете на групата.

Примери за възможности:

- Всеки трябва да може да се справи с маршрута.
- Ходете толкова бързо, колкото най-бавния от групата.
- Изберете маршрут, който е по възможностите на всеки.

Примери за интереси:

- Изберете маршрут, който ще се хареса на всеки.
- Трябва да бъде забавно и интересно за всички.
- Обсъдете заедно къде да отидете.

ЗАБЕЛЕЖКА: Двете неща може да са посочени в едно изречение.

1 – Частично разбиране

Отговорът посочва само **едно нещо**, което трябва да се има предвид при групов излет, свързано или с възможностите или с интересите на членовете на групата.

ИЛИ, отговорът съдържа **две неща**, свързани **само с възможностите ИЛИ само с интересите** на групата.

Примери:

- Изберете маршрут, с който всеки може да се справи и ходете толкова бързо, колкото най-бавния от групата.
- Трябва да обсъдите заедно къде да ходите, за да бъде забавно и интересно за всички.

0 – Неправилно разбиране

Отговорът е неприемлив или твърде общ ИЛИ несвързан с груповия излет или не е подкрепен от текста на листовката.

Примери:

- Вземете аптечка за първа помощ.
- Движи се с групата. / Върви заедно с групата.
- Винаги казвайте на някого къде ще ходите и кога смятате да се върнете.

ИЗЛЕТЪТ, ВЪПРОС 8

8. Защо е важно да кажете на някого кога планирате да се върнете от излета?

Цел: Извличане и използване на информация

Процес: Извеждане на преки заключения

1 – Правилен отговор

Отговорът показва разбиране, че този някой **може да помогне** ако туриста **не се върне навреме** или ако му се **случи нещо лошо** (напр. ако се изгуби или изпадне в беда).

Примери:

- *Защото ако не се върнеш на време някой ще знае, че нещо не е наред и ще намери помощ.*
- *В случай, че се загубиш.*

0 – Неправилен отговор

Отговорът може да посочва причина, която не показва разбиране за възможните опасности, ако туристът не се прибере навреме (изгубил се е или е в беда) или посочва неподходяща или твърде обща причина.

Примери:

- *За да знае кога ще се върнеш.*
- *За да знае къде си.*
- *За да знае, че не си се изгубил.*

ИЗЛЕТЪТ, ВЪПРОС 11

11. Кои са двете неща, които можете да научите, разучавайки условните знаци на картата?

Цел: Извличане и използване на информация

Процес: Анализ и оценка на съдържанието, езика и структурата на текста

2 – Пълно разбиране

Отговорът съдържа **две неща**, които могат да се научат при разучаването на условните знаци на картата, дадени в следния списък.

1 – Частично разбиране

Отговорът съдържа **само едно нещо**, което може да се научи при разучаването на условните знаци на картата, дадени в следния списък.

0 – Неправилно разбиране

Отговорът не съдържа приемливо нещо, което може да се научи от условните знаци на картата.

Примери:

- *Как да използвам карта.*
- *Къде започват маршрутите.*

Неща, които могат да се научат при разучаването на условните знаци на картата

- Времето, необходимо за всеки маршрут
- Нивото на трудност за всеки маршрут
- Символите, използвани за отбелязването на всеки маршрут (откъде минава / докъде стига)
- Описанието на всеки маршрут
- Кой излет е най-подходящ / Коя местност е най-добре да се посети
- Кой е най-краткия/най-дългия/най-предизвикателния маршрут (или друга характеристика за даден маршрут от таблицата)

ИЗЛЕТЪТ, ВЪПРОС 12

12. Използвайте картата и условните знаци на „Хълмът с наблюдателния пост“, за да планирате излета си. Отбележете кой маршрут ще изберете.

- ___ Резерват за птици
- ___ Излет до наблюдателния пост
- ___ По пътеката до Заливчето на жабите
- ___ Обиколка около Хълма с наблюдателния пост

Посочете две причини от брошурата, поради които изберете този маршрут.

Цел: Извличане и използване на информация

Процес: Интерпретиране и обобщаване на идеи и информация

2 – Пълно разбиране

Ученикът избира един от маршрутите и посочва две причини от текста, които подкрепят избора му. Причините трябва да са свързани с текста или с условните знаци. ЗАБЕЛЕЖКА: Използвайте текста на листовката и картата, за да определите дали е избран подходящия маршрут, според посочените причини (например “Харесва ми дивата природа” е подходяща причина за Излета до наблюдателния пост).

Примери:

- Резерват за птици. Той е най-лекият и кратък маршрут и ще можеш да наблюдаваш птици.
- Излет до наблюдателния пост. Аз мисля, че по този маршрут ще има най-хубави гледки, а пък е и най-предизвикателният.
- По пътеката до Заливчето на жабите. Там може да си направим пикник. По пътя можем да спрем и да погледаме птиците в резервата.
- Обиколка около Хълма. Може да разгледаш старата крепост отвсякъде. Може да видиш най-много забележителности, тъй като е най-дълъг.

1 – Частично разбиране

Ученикът избира маршрут и посочва само една причина, подкрепяща избора му. ИЛИ, ученикът посочва две причини, които се отнасят до един и същ маршрут без да го избира.

Пример:

- Резерват за птици. Той е най-кратък, защото трае само два часа.
- Обиколка около Хълма. Той е най-дълъг. Аз обичам много да се разхождам.

0 – Неправилно разбиране

Ученикът може да е избрал или да не избрал маршрут, но причините, които е посочил са твърде общи или неясни или неподходящи за избрания маршрут.

Примери:

- Много обичам да се разхождам. / Обичам да бъда сред природата.
- Ще бъде интересно. / Той е по-забавен/най-забавният.
- Резерват за птици. Защото е най-дългият маршрут.